

قرارداد روس و انگلیس

۱۹۰۷

اعلیحضرت پادشاه سلطنت متعده بریطانیای کبیر و ایرلند و کلیه مسالك بریطانیا واقعه در ماوراء دریاها و امپراطور هندوستان از طرفی، و اعلیحضرت امپراطور کل مسالك روسیه از طرف دیگر. نظر به میل صمیمی که در حل مسائل مختلف راجع بمنافع خود در قاره آسیا دارند، مصمم بمقدد قراردادهائی شده اند که بوسیله آن از هر

علتی که موجب سوء تفاهم مابین انگلیس و روس راجع بمسائل مذکوره باشد جلوگیری نمایند، و برای انجام این مقصود نمایندگان مختار خود را بطریق ذیل معین کردند:

از طرف اعلیحضرت پادشاه انگلیس و ایرلند سر ارتور نیکلسن Sir Arthur Nicolson سفیر فوق العاده و مختار در دربار اعلیحضرت امپراطور کل ممالک روسیه.

از طرف اعلیحضرت تزار آقای اسکندر ایزولسکی Alexandre Iswolsky وزیر امور خارجه.

نمایندگان فوق الذکر پس از رد و بدل اعتبارنامه های خود و رسیدگی و تصدیق صحت آنها قراهای ذیل را گذاشتند.

راجع به ایران

از آنجائیکه دولتین بریطانیای کبیر و روسیه در برابر یکدیگر متعهد شده اند که تمامیت و استقلال ایران را محترم شمرده و صمیمانه مایل بحفظ نظم در تمام قلمرو این مملکت و نمو صلح جویانه آن و همچنین طالب استقرار دائمی منافع تجارتی و صنعتی سایر ملل باشند، و نظر باینکه هر یک از دو دولت از لحاظ ترتیبات جغرافیائی و اقتصادی ذینفع در استقرار صلح و امنیت و در بعضی از ایالات متصله و یاهمسایه سرحد روسیه از طرفی و مجاور بسرحدهات افغانستان و بلوچستان از طرف دیگر میباشد، و نظر باینکه میخواهند از هرگونه موجبات اختلاف و کشمکش که ممکن است در منافع طرفین در ایالات مذکوره ایران بروز نماید اجتناب کنند، بمقررات ذیل موافقت حاصل نمودند:

ماده اول - دولت بریطانیای کبیر تعهد میکند که در ماوراء خطی که از قصر شیرین باصفهان و یزد و خاف تمتد شده به یک نقطه در سرحد ایران در محل تقاطع دو خط سرحدی روس و افغان منتهی میشود، تقاضای هیچگونه امتیاز سیاسی و تجارتی از قبیل امتیاز راه آهن، بانک، تلگراف، طرق، حمل و نقل، بیمه و غیره برای خود و یسا تبعه دولت ثالثی ننماید و بادرخواست این قبیل امتیازات از طرف دولت روسیه در منطقه فوق الذکر مستقیماً یا غیرمستقیم مخالفتی ابراز ننماید. بدیهی است که امکنه فوق الذکر در جزء منطقه ایست که دولت بریطانیای کبیر خودداری از تقاضای امتیازات فوق خواهد نمود.

ماده دوم - دولت روسیه بنوبه خود تعهد میکند که در منطقه واقعه در آنطرف خطی که از سرحد افغانستان از گازیک و بیوجند و کرمان تمتد شده و به بندر عباس منتهی میشود تقاضای هیچگونه امتیاز سیاسی و تجارتی از قبیل امتیاز راه آهن، بانک، تلگراف، طرق شوسه، حمل و نقل، بیمه و غیره برای خود و اتباع خود و یاتبعه دولت

ثالثی ننماید وبادرخواست اینقبیل امتیازات از طرف دولت انگلیس در منطقه فوق‌الذکر مستقیماً مخالفتی ابراز ننماید. بدیهی است که امکان فوق‌الذکر در جزء منطقه‌ایست که دولت روسیه خودداری از تقاضای امتیازات فوق خواهد نمود.

ماده سوم - دولت روسیه از طرف خود متعهد میشود که پیش از موافقت نظر بادولت انگلیس هیچگونه مخالفتی با تفویض هرگونه امتیازات بیکی از تبعه بریتانیا در نواحی ایران واقعه بین دو خط مذکور در ماده ۱ و ۲ ننماید. دولت انگلستان نیز نظیر تعهد فوق را درخصوص تفویض هرگونه امتیازی درنواحی مذکوره ایران باتباع روسیه برعهده میگیرد. کلیه امتیازاتیکه درموقع انعقاد این‌عهده‌نامه در مناطق مذکوره در ماده ۱ و ۲ وجود دارد بحال خود باقی خواهد ماند.

ماده چهارم - توضیح آنکه کلیه عواید گمرکی ایران بااستثنای عواید گمرکی فارس و خلیج فارس که وثیقه برای تأدیة منافع واستهلاك قروض حکومت شاه ایران بانك استقراضی (روس) که تا تاریخ امضاء این معاهده بعمل آمده‌است میباشد برای اجرای منظور فوق اختصاص خواهد داشت. همچنین عواید گمرکی فارس و خلیج فارس بانضمام عواید صید ماهی آنقسمت بحر خزر که متعلق بایران است و عواید حاصله از پست و تلگراف کمافی‌السابق برای تأدیة و استهلاك قروض حکومت شاه ایران در مقابل بانك شاهنشاهی (انگلیسی) که تا تاریخ امضاء این معاهده بعمل آمده‌است اختصاص خواهد داشت.

ماده پنجم - در مواردی که مرتباً تأدیة منافع و یا قسط استهلاك قروضی که دولت ایران در مقابل بانك استقراضی و بانك شاهنشاهی تا تاریخ امضاء این معاهده برعهده دارد صورت نگیرد، و هرگاه برای دولت روسیه لازم شود که نظارتی در موضوع منابع عایداتی که وثیقه تأدیة منافع قروض دولت ایران در مقابل بانك استقراضی است و در جزء منطقه مذکوره در ماده ۲ باشد برقرار نماید، و یا دولت بریتانیای کبیر خواسته باشد که نظارتی درموضوع منابع عایداتی که وثیقه تأدیة منافع قروض ایران در مقابل بانك شاهنشاهی است و در منطقه مذکوره در ماده ۱ این معاهده واقع باشد بنماید، دولتین انگلیس و روس تعهد میکنند که قبلاً بطور دوستانه تبادل‌نظری بعمل آورده و متفقاً وسایلی را که برای انجام نظارت مذکوره لازم است اتخاذ نمایند، و از هرگونه مداخله‌ای که موافق بااصول مندرجه در این معاهده نباشد اجتناب

ورزند.

مربوط به افغانستان

طرفین متعاهدتین نظر بتأمین آرامش کامل در سرحدات خود در آسیای مرکزی و بسرای استقرار صلحی امتوار و همیشگی در این نواحی قرارداد ذیل را منعقد نمودند.

ماده اول - حکومت اعلیحضرت پادشاه بریتانیا نیت خود را راجع بعدم تغییر اوضاع سیاسی افغانستان رسماً اظهار میدارد. بعلاوه حکومت اعلیحضرت پادشاه بریتانیا تعهد میکند که نفوذ خود را در افغانستان فقط در طریق صلح اعمال نماید و هیچگاه خود وسایل خصومت آمیزی در آن مملکت برخلاف دولت روسیه اتخاذ ننموده و محرک دولت افغان نیز واقع نگردد. حکومت امپراطوری روسیه نیز از طرف خود اظهار میکند که مملکت افغانستان را خارج از منطقه نفوذ خود دانسته و متعهد میشود که در کلیه مناسبات سیاسی خود با این مملکت اعلیحضرت پادشاه بریتانیا را واسطه قرار داده و تعهد میکند که از فرستادن عمال خود با افغانستان خودداری نماید.

ماده دوم - حکومت بریتانیای کبیر که در معاهده مورخه ۲۱ مارس ۱۹۰۵ امضاء شده در کابل اظهار داشته است کلیه مقررات و تعهداتی را که با مرحوم امیر عبدالرحمن خان منعقد داشته است برسمیت شناخته و ابدأ نظر مداخله در اداره امور داخلی مملکت افغانستان ندارد متعهد میشود برخلاف معاهده فوق الذکر قسمتی از افغانستان را تصرف یا ضمیمه خاک خود ننموده و از دخالت در اداره امور داخلی آن مملکت تا زمانی که بروفق همان معاهده شخص امیر در انجام تعهداتی که با دولت اعلیحضرت پادشاه بریتانیا برعهده گرفته است کوتاهی نورزیده خودداری نماید.

ماده سوم - مأمورین روسی و افغانی که مخصوصاً برای انجام این مقصود انتخاب میشوند میتوانند در سرحد و در ایالات سرحدی برای تنظیم مسائل محلی که عاری از جنبه سیاسی باشد روابط متقابل داشته باشند.

ماده چهارم - دولتین بریتانیای کبیر و روسیه رسماً اعلام میدارند که در افغانستان در امور تجارتی متساوی خواهند بود و موافقت نمودند که کلیه تسهیلاتی که درباره تجارت و یا تجار انگلیسی و یا تجار هندی تبعه انگلیس در آتیه معمول خواهد شد عیناً درباره تجارت و تجار روسی نیز معمول گردد. هرگاه توسعه دامنه تجارت لزوم نمایندگان تجارتی را الزام نماید دولتین متعاهدتین با یکدیگر داخل مذاکرات

لازمه خواهند شد و البته بدیهی است که حقوق حاکمیت امیر را در نظر خواهند داشت.

ماده پنجم - این مقررات فقط زمانی بموقع اجرا گذاشته خواهد شد که دولت بریطانیا موافقت امیر افغان را با اطلاع دولت روسیه رسانیده باشد.

گردآورنده:
شاهین کاویانی

<http://derafsh-kaviyani.com/treaties/>